

Nr 66

Av herr Eriksson i Bäckmora m. fl., om reducering av abonnemangavgifterna för elström till mindre förbrukare.

(Lika lydande med motion nr 53 i Första kammaren)

Efter ett omfattande utredningsarbete framlade Svenska elverksföreningens tariffutskott under år 1962 förslag till en ny tariff för försäljning av lågspänd elektrisk kraft. I början av 1963 kompletterades utredningen bl. a. med förslag till dubbeltariff och beräkning av anslutningsavgifter, varjämte den i det ursprungliga förslaget angivna energiavgiften 10 öre/kWh justerades nedåt till 9 öre/kWh med anledning av den vid årsskiftet 1962/63 genomförda sänkningen av priset på högspänd kraft med ca 15 %.

Enligt den av eltariffutskottet förordade tariffen för detaljdistribution skulle de fasta årliga avgifterna, vilka i den hittills allmänt tillämpade normtariffen beräknats efter antal rum och kök och areal odlad jord etc., göras direkt beroende av mätbara elektriska storheter. Som beräkningsgrund för den årliga fasta avgiften föreslog därför eltariffutskottet huvudsäkringens storlek i ampere (A) t. o. m. säkringsstorleken 35 A. För abonnenter, som hade behov av större effekt än som motsvarade 35 A huvudsäkring, skulle bestämning av den fasta avgiften ske efter direkt uppmätning av effekten med specialmätare. Vid en leveransspänning av 380/220 V föreslog eltariffutskottet följande abonnemangsklasser och fasta årliga avgifter:

Upp till 16 A	120 kr./år
20 A	180 »
25 A	240 »
35 A	360 »
Större än 35 A	Effektmätning

Som ovan nämnts förutsattes därtill komma en energiavgift av 9 öre/kWh.

De föreslagna fasta avgifterna angavs vara nominella avgifter och skulle därför multipliceras med en multiplikator, beroende av distributionskostnaderna inom det område, inom vilket tariffen var avsedd att tillämpas.

Statens vattenfallsverk, som var det första företag som beslutade att införa den nya s. k. säkringstariffen, placerade alla enfasleveranser och sådana trefasleveranser som har högst 16 A huvudsäkring i ett första abonnemangssteg med en fast abonnemangavgift av 132 kr./år. Abonnemangsav-

gifterna i de åtta olika abonnemangsklasserna upp till 100 A anges i följande tabell:

16 A	132 kr./år
20 A	198 »
25 A	264 »
35 A	396 »
50 A	600 »
63 A	780 »
80 A	1 080 »
100 A	1 500 »

Avgifterna avser leverans vid 380/220 V. I fastigheter, där särskilt abonnemang för fastighetens allmänna behov tecknats av fastighetsägaren, sänks abonnemangsavgiften för övriga abonnemang i lägsta abonnemangsklassen till 84 kr/år. För leveranser i lägsta abonnemangsklassen kan — om elförbrukningen inte överstiger ett par hundra kWh/år — specialvillkor ifrågakomma.

Energiavgiften i Vattenfalls hittillsvarande tariff för detaljdistribution på landsbygden har under årens lopp höjts i flera etapper till 11 öre/kWh. Detta pris anses i dag såväl ur självkostnads- som försäljningssynpunkt vara ett alltför högt värde. Vattenfall har sålunda ansett sig kunna sänka energiavgiften i den nya huvudtariffen till 8 öre/kWh i Mellansverige och 7 öre/kWh i Norrland. Mot en extra avgift av 60 kr./år kan abonnenten få energiuttagningen under nattetid, kl. 22.00—6.00, uppmätt separat och debiterad med ett lägre energipris, 4 öre/kWh resp. 3,5 öre/kWh. Å samtliga avgifter tillkommer den statliga elskatten, som f. n. är 7 %.

De angivna fasta avgifterna innebär, att ovannämnda multiplikator för Vattenfalls del fastställts till 1,1. Införandet av den nya säkringstariffen och de sänkta energiavgifterna väntas medföra en sänkning av elavgifterna med i genomsnitt ca 10 %. Sydkraft, som har för avsikt att införa säkringstariffen under 1964, har valt multiplikatorn 0,8 med en energiavgift av 10 öre/kWh upp till en förbrukning av 1 800 kWh/år och 8 öre/kWh för förbrukningen därutöver. Sydkraft har beräknat, att den nya tariffen kommer att innebära en genomsnittlig sänkning av elavgifterna med 15 % för bolagets lågspänningsabbonenter.

I samband med den nya tariffens offentliggörande har från Vattenfalls sida framhållits, att vissa abonnenter, som uppenbart kommit att missgynnas av det gamla tariffsystemet, bör få betydande prissänkningar. Den nya tariffen anses av denna orsak komma att visa sig speciellt förmånlig för flertalet jordbrukare. 75 % av jordbrukarna beräknas sålunda få en sänkning, medan de övriga får oförändrade eller något ökade avgifter, beroende på förbrukning i förhållande till effektbehovet.

Det har knappast rätt några delade meningar om att systemet med fasta

avgifter efter säkringens storlek är kostnadsmissigt riktigare än tariffenhetsystemet, vilket blivit alltmer komplicerat och svårförståeligt för abonnenterna. Tariffer som liknar säkringstariffen, s. k. »bundskruetariffer» har också med gott resultat för abonnenterna prövats i Danmark och i dag torde ca 200 000 abonnenter på den danska landsbygden få sina avgifter beräknade efter sådana tariffer.

Avgifterna i Danmark är emellertid väsentligt olika de nominella avgifter, som rekommenderats av Svenska elverksföreningens eltariffutskott. Sålunda har småförbrukare icke ansetts kunna belastas med så höga fasta avgifter som i Sverige, och det är betecknande att när det svenska eltariffutskottets förslag diskuterades på Nordiska elverksmötet i Helsingfors i juni 1962, framhöll en dansk elverksman, överingenjör E. Galatius, SEAS, Haslev, Själland: »Hvis vi kunne indføre en afgift på 120 kr. for små forbrugere som i Sverige, behøvede vi ikke anden betaling».

Vid Svenska elverksföreningens tekniska möte i Umeå i september 1962 nämnde direktör Peter Rask, som är chef för det företag, SAaAE med ca 22 000 abonnenter i Sönderjylland, som först införde »bundskruetariffen» inom dansk landsbygdsdistribution, att en abonnent som har en trefasig huvudsäkring på 35 A betalar en abonnemangsavgift av 4 kr./A, d. v. s. 140 danska kronor. Härtill kommer energiavgiften 7 danska öre/kWh. Även om elavgifterna kan växla i Danmark liksom i Sverige, är det påtagligt att man bland de företag, som gått in för den nya tariffen i Danmark, påför småbrukarna väsentligt lägre fasta avgifter än vad som blivit fallet i Sverige.

Eftersom säkringstariffen innebär en radikal förändring av det debiteringssystem som hittills dominerat på den svenska landsbygden, d. v. s. tariffenhetsystemet, måste det bli fråga om en kraftig avgiftsomfördelning. Eltariffutskottet har sålunda beräknat, att 8 % av den totala avgiftssumman kommer att avlyftas vissa abonnenter och påläggas andra. Utslagsgivande för hur Vattenfalls och övriga distributionsföretags nya säkrings-tariffer kommer att mottagas på den svenska landsbygden blir den omfördelning som erhålles som resultat av de valda abonnemangsklasserna och avgifterna. Det behöver icke råda något tvivel om att den tariff som nu genomförts av Vattenfall kommer att innebära en avgiftsomfördelning, som gynnar de stora och medelstora abonnemangen. För småförbrukare, såsom små bostadslägenheter och mindre jordbruk som har behov av en relativt stor säkring, kan den nya tariffen medföra väsentliga höjningar. För att underlätta för sådana små förbrukare att övergå till den nya tariffen har Vattenfall därför beslutat att — förutom ovan angivna specialvillkor när förbrukningen icke överstiger ett par hundra kWh/år — tillämpa en form av övergångsrabatter under en tid av tre år. Vid ökad förbrukning räknar man med att olägenheterna med den nya tariffen skall försvinna och att även småförbrukare skall få en taxesänkning av ungefär samma omfattning som kommit storindustrin och flertalet detaljabbonenter till del.

Bland Vattenfalls ca 150 000 detaljabonnenter finns det emellertid många små bostadsabonnenter, vilka inte kan öka sin elförbrukning och därför måste få sina elkraftkostnader fördyrade för all framtid om inte särskilda åtgärder vidtages. Till denna grupp hör bl. a. pensionärer och ensamboende, vilka i regel har mycket små lägenheter. I många fall kan det vara fråga om ett eller två rum och kök. Härtill kommer att det ofta är fråga om abonnenter med svag ekonomi och som — enligt vad en nyligen offentliggjord utredning utvisar — ofta saknar andra bekvämligheter än elektriskt ljus. Att det i vissa fall kan bli fråga om väsentliga höjningar inom denna grupp av abonnenter, visar följande exempel.

En bostadslägenhet om 2 rum och kök med enfasanslutning och en årlig förbrukning av 500 kWh/år har enligt Vattenfalls hittillsvarande normaltariff haft en totalkostnad för elkraft på 114 kronor. Enligt den nya säkringstariffen blir totalkostnaderna 172 kronor i Mellansverige och 167 kronor i Norrland, det vill säga en höjning med 45 à 50 %. En höjning av denna omfattning kan icke försvaras för elabonnenter av detta slag med hänvisning till att det är fråga om ett i kronor räknat litet belopp. För t. ex. en ensamstående folkpensionär betyder kostnadsökningen ca 20 % av den föreslagna folkpensionshöjningen på 300 kronor. Då denna kategori av abonnenter icke kan väntas öka sin förbrukning av elkraft, kan övergångsrabatter icke medför något annat än en temporär lindring för deras del.

En annan grupp av småförbrukare, som icke kan tillgodoräkna sig eltaxesänkningen, är som ovan nämnts mindre jordbrukare som har behov av en lika stor motor för tröskning och malning etc. som ett medelstort jordbruk och som därför måste abonnera på en relativt stor säkring. Enligt Vattenfalls hittillsvarande normaltariffer har ett jordbruk med en bostad på 2 rum och kök och 8 ha odlad jord motsvarat 7 te. Om jordbruket varit utrustad med en 10 hk motor och förbrukat 1 000 kWh/år har totala elkostnaden hittills uppgått till 215:50 kr. Enligt den nya tariffen måste denna jordbruksabbonent abonnera på en 20 A säkring och de totala elavgifterna blir sålunda 278 kronor. Ökningen i elkostnader blir därför ca 30 %. För att det resulterande priset skall bli detsamma som förut måste förbrukningen öka från 1 000 kwh/år till ca 3 000 kwh/år, vilket i de flesta fall är otänkbart för denna kategori av jordbruksabonnenter. Det är i stället att befara, att sådana jordbruksabonnenter kommer att försöka nedbringa förbrukningen för att minska de totala elkostnaderna. De övergångsrabatter, som ställts i utsikt, innebär visserligen en temporär reducering av kostnadsökningen, men efter tre år slår taxehöjningen genom med full kraft för denna kategori av elabonnenter.

Det finns dessutom ett stort antal exempel på elabonnenter, vilka enligt nuvarande beräkningsgrunder haft normala elavgifter, men som vid beräkning av de fasta avgifterna efter säkringstariffen kommer att få vidkännas orimligt höga fasta avgifter. Hit hör t. ex. jordbruksabonnenter med onor-

malt stora motorer. Det måste förutsättas, att sådana abonnenter får tid att anpassa sig till den nya tariffen genom att efter hand utbyta motorer och arbetsmaskiner. Det säger sig självt att anpassningstiden måste bli relativt lång — 5 till 10 år — om icke övergången till den nya tariffen skall bli ekonomiskt betungande för sådana abonnenter. Under övergångstiden kan den fasta avgiften beräknas efter en »antagen» säkring, vilket för övrigt är en av de metoder som rekommenderats av Svenska elverksföreningens eltariffutskott för att underlätta övergången till säkringstariffen. Samma metod kan användas om det är fråga om att bestämma den fasta abonnemangavgiften för en jordbrukare, som sambrukar två fastigheter och som därför har två mätarcentraler men endast har en uppsättning motorer som vid behov förflyttas mellan de båda fastigheterna. Det skulle givetvis leda till orimliga fasta avgifter om ett jordbruksabonnemang av detta slag skulle belastas med fasta avgifter för var och en av fastigheterna. I ett sådant fall bör man kunna förutsätta att endast en av centralerna belastas med fast avgift.

Även om säkringstariffen innebär uppenbara fördelar för flertalet av Vattenfalls lågspänningsabbonenter, kommer som ovan nämnts övergången till det nya systemet att medföra olägenheter för många abonnenter. De övergångsrabatter, som ställts i utsikt för att underlätta övergången, kommer icke att medföra någon lättnad för sådana småförbrukare som icke kan öka sin förbrukning. Dessa småförbrukare kommer därför aldrig att kunna tillgodogöra sig den nya tariffens fördelar. Tvärtom kommer de att få vidkännas en avsevärd fördyring av elkraften, vilken kommer att få full verkan när övergångsrabatterna upphör att gälla. Då det i regel är fråga om elabbonenter med svag ekonomisk ställning, kan det i och för sig riktiga påståendet, att den nya tariffen är kostnadsmässigt riktigare än den gamla normaltariffen, icke godtagas som skäl för att underlåta vidtagna åtgärder för att förhindra att dessa småförbrukare belastas med avsevärt högre elavgifter än hittills, samtidigt som ekonomiskt sett bättre ställda elabbonenter får en avsevärd sänkning av sina elkostnader. Då det är fråga om ett tillrättaläggande av Vattenfalls säkringstariff för ett relativt fåtal av Vattenfalls sammanlagt ca 150 000 detaljabbonenter, är den inkomstminskning som ett sådant tillrättaläggande kan medföra för Vattenfall icke av någon nämnvärd betydelse i sammanhanget.

Med anledning av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om vidtagande av åtgärder för utfärdande av sådana tilläggsbestämmelser till den av Statens vattenfallsverk under 1963 införda säkringstariffen för leverans av lågspänd elektrisk kraft, att småförbrukare, såsom små bostadsabbonenter och mindre jordbrukare vilka har behov av en relativt stor säkring men icke kan beräknas komma att öka sin för-

brukning av elkraft, medges sådan stadigvarande reduktion av abonnemangsvgiften, att de vid oförändrad förbrukning icke får höjda elavgifter efter övergången till den nya tariffen.

Stockholm den 17 januari 1964

John Eriksson

i Bäckmora

Sven Vigelsbo

Elias Jönsson

i Ingemarsgården

Rune Gustavsson

i Alvesta

John Lundberg

Lars Eliasson

i Sundborn

Sven Antby

Lennart Mattsson

Einar Larsson

i Borrby

Hans Nordgren

Bengt J. Börjesson

i Falköping